

مرکز مشاوره پژوهشی حوزه علمیه خراسان

(مشهد مقدس، مرکز آخوند خراسانی، کارشناسی ارشد علوم و معارف حدیث)

شطرنج و مسائل آن

تألیف:

مهدی آذری نصرآبادی

تابستان ۱۳۹۹

سرشناسه: آذری نصرآباد، مهدی، ۱۳۶۷ - .

عنوان و نام پدیدآور: شطرنج و مسائل آن/ تألیف مهدی آذری نصرآباد؛ ویراستار سیداکبر طباطبائی وایقان. [به سفارش] مرکز مشاوره پژوهشی حوزه علمیه خراسان (مشهد مقدس). مرکز آخوند خراسانی. کارشناسی ارشد علوم و معارف حدیث

مشخصات نشر: تهران: انتشارات زهره علوی، تابستان ۱۳۹۹.

مشخصات ظاهری: ۱۱۴ ص. ۱۴،۵ × ۲۱ س.م.

شاب: ۹۷۸-۶۲۲-۷۲۸۲-۲۱-۴

رصعیت: پرست‌نویسی: فیبا

موضوع: شطرنج (ن)

موضوع: Chess (International) *

موضوع: شطرنج

موضوع: Chess

موضوع: فتاوهای شیعه- قرن ۱۴

موضوع: Fatwas, Shiites - 20th century

موضوع: فتاوهای اهل سنت- قرن ۱۴

موضوع: Fatwas, Sunnites - 20th century

شناسه افزوده: حوزه علمیه خراسان. مرکز مشاوره پژوهشی

رده‌بندی کنگره: BP۱۹۴/۹

رده‌بندی دیویی: ۲۹۷/۳۷۴

شماره کتابشناسی ملی: ۷۲۹۳۶۴۰

شطرنج و مسائل آن

نویسنده: مهدی آذری نصرآباد

ویراستار: سیداکبر طباطبائی وایقان

طراح جلد: سیدمجتبی طباطبائی وایقان

نوبت و تاریخ چاپ: چاپ یکم/ تابستان ۱۳۹۹

قطع: رقعی

شمارگان: ۱۰۰۰

قیمت: ۲۵۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۲۸۲-۲۱-۴

شناسه مجوز جا: ۳۳۵۵۴۶۶-۳۳۴۱۳-۹؛ مورخ ۱۳۹۹/۰۶/۰۲

انتشارات زهره علوی: تهران- میدان رسالت خیابان ۵ نام- بالاتر از میدان الغدير- شمیران نو- کوچه شهید

قربانی نسب- پلاک ۴۵- واحد ۳. دفتر ۰۲۱۷۷۴۴۱۵۹۴

مراکز پخش: مشهد: ۰۹۱۵۸۹۹۳۷۰۵؛ تهران: ۰۹۱۳۴۰۷۸۳۴۹؛ قم: ۰۹۹۱۰۰۴۱۸۰۰

فهرست مطالب

مقدمه	۱۱
-------------	----

بخش اول

۱. واژه شطرنج	۱۶
۲. صفت شطرنج	۱۶
۳. تاریخ شطرنج، اسلام و قبل از آن	۱۷
۴. چکیده بخش اول	۲۱

بخش دوم

۱. شطرنج از دیدگاه فقهاء و عدای گذشته	۲۶
۲. اجماع فقهاء	۲۸
۳. چکیده بیان دیدگاه‌ها	۴۲

بخش سوم

۱. شطرنج از دیدگاه علمای اهل سنت	۴۶
۲. چکیده بیان دیدگاه‌های علمای اهل سنت	۵۴

بخش چهارم

۱. شطرنج از دیدگاه آیات قرآن	۵۶
۲. چکیده بخش چهارم	۶۲

بخش پنجم

۱. شطرنج از دیدگاه روایات اهل بیت (علیهم‌السلام) ۶۶

۲. چکیده بخش پنجم ۸۲

بخش ششم

۱. شرط‌بندی و قمار ۸۶

۲. حکم شطرنج از نظر فقهاء ۸۷

۳. استفتائات پیرامون شطرنج از مراجع تقلید ۸۸

۴. چکیده بخش ششم ۱۰۲

پی‌نوشت ۱۰۵

کتابنامه ۱۱۱

مقدمه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله رب العالمين كثيراً على كلِّ حال الحمد لله كما هو أهله والصلاة والسلام على سيدنا و حبيب نفوسنا و شفيع ذنوبنا أبي القاسم مصطفى محمد و آله الطيبين الطاهرين المعصومين و لاسيما مولانا بقیة الله فی الارضین و لا اله الا الله علی أعدائهم اجمعین

حضرت اسیر المؤمنین علی (علیه السلام)

«إِعْرِفِ الْحَقَّ تَعْرِفْ نَفْسَهُ» بی اشناس تا اهلش را بشناسی.

با لطف و کرم بیکران خداوند و روایات توجیهات آنمه اَطْهَار (علیه السلام) توفیقی شد که در رابطه با یکی از مسائل مهم فقهی بحث و پژوهش بپردازم و تحقیق نمایم. یکی از مسائل به ظاهر ساده، ولی شایع و فراگیر که از جهات مختلفی شایسته تحقیق است، موضوع شرط بندی و آلات قمار که از جمله آنها [بازی با شطرنج] است که؛

آیا قبل از اسلام نیز وجود داشته است؟

آیا در قرآن و روایات نام آن آمده است؟

آیا بازی شطرنج حلال است یا حرام؟

آیا یک ورزش فکری است یا خسته کننده؟

آیا با شرط بندی یا بدون آن و بدون بردو باخت صحیح است؟

آیا از آلات قمار به شمار می‌رود یا نه؟

آیا درست است که مراجع تقلید از جمله مرحوم حضرت امام خمینی (ره)، بازی با آن را جایز دانسته‌اند؟

و آیا آیه‌های دیگر...

بحث شطرنج، موضوعی است که در انظار اکثریت مردم، از وضوح و روشنی قانع شده‌ای برخوردار نیست و این سؤالات مطرح شده پیرامون شطرنج، نه تنها ذهن پژوهشگر را به آن واداشته که چنین به نظر می‌رسد اکثریت مردم نیز اطلاع درستی در مورد آن ندارند و پس از جستجو کردن در تاریخچه آن، به نظرات علمای چند قرن گذشته [از جمله شیخ مفید، شیخ طوسی، علامه حلی، محقق اردبیلی، شهید اول، و شهید ثانی و...] و نظرات مراجع تقلید [از جمله: مرحوم آیت الله خویی، مرحوم امام خمینی، آیت الله تبریزی، راجع به آن می‌بینیم.

طبیعی است که این نوشتار خود را در دیر بحث‌های تخصصی و دقیق پیرامون شطرنج نکرده است؛ زیرا هدف از این تحقیق:

- الف) بیان یکی از مسائل فقهی مسلم است که به بهانه‌های مختلف، دستخوش تغییر و تحریف قرار گرفته است و در همه جا مشاهده می‌شود؛ لذا با زبانی ساده و قابل فهم برای عموم اقشار و طایفه‌ها بیان شده است.
- ب) در توضیح المسائل تمام مراجع تقلید آمده است که: «مسائلی که انسان غالباً به آنها احتیاج دارد، واجب است یاد بگیرد» و یکی از مسائلی که

مبتلی به مردم است و واجب است که حکم آن را یاد بگیرند، همین مسأله شطرنج است.

ج) این کتاب به عنوان یک پژوهش فقهی، زیر نظر استاد مشاور جناب حجت الاسلام والمسلمین حاج آقا تیموری در مرکز مشاوره پژوهشی حوزه علمیه خراسان در سال تحصیلی ۹۱-۹۲ طلاب سطح دو انجام گرفته و نهایتاً در سال ۱۳۹۹ به چاپ رسیده است.

امید است که این شاء الله این مطالب برای مخاطبین عزیز مثمرتر واقع گردد و آخر الامر، اگر چه مطالب این حقیر برگرفته از تاریخ و قرآن و روایات و احکام شریعت مقدس اسلام است، با وجود این، اگر موردی به نظر مخاطبین مشکل است و یا در جای مناسب خود سر به کمال ادب و احترام و امتنان، پذیرای نظرات صاحب نظران عزیز می باشم. و از خداوند علو درجات، ابرایتان آرزومندم.

ایده‌پرداز: فی‌الدنیا و الآخرة

مهدی آذری - تابستان ۱۴۰۹